

Klima- og miljødepartementet
postmottak@kld.dep.no

Deres ref.: 19/4280

Trondheim 14. januar 2020

Høring av rapporten fra ekspertutvalget om farlig avfall.

Viser til høringsbrev om ovennevnte av 3. desember 2019 med høringsfrist 15. januar 2020.

Generelt mener vi det er både riktig og viktig å sette fokus på muligheter for reduksjon og resirkulering av farlig avfall, slik utvalget har gjort. Det er ikke vanskelig å være enig i viktigheten av dette framover, og innovasjon, teknologiutvikling og mer bærekraftige prosesser vil bidra til dette. Det må være en målsetting at framtidig behandling og deponering av slikt avfall skjer på en mest mulig bærekraftig måte totalt sett. Det vil si at en må se prosessen fra avfallets tilblivelse, via behandling og til deponering under ett, herunder hvilke konsekvenser det kan ha på andre forhold.

Vi ønsker med dette å sette søkelys på det faktum at diskusjonen om deponiplassering for farlig avfall ikke kan løsrives fra andre interesser av nasjonal betydning. Norge er en sjømatnasjon og det er i flere sammenhenger pekt på at en videreutvikling av Norge som en sjømatprodusent og en havnasjon vil være en bærebjelke når framtiden bygges. I regjeringsplattformene; Granavoldenplattformen, settes rammene for Regjeringens målsetting således:

Fiskeri og havbruk

Fiskeri- og havbruksnæringene er blant de viktigste fremtidsnæringene for Norge. En bærekraftig vekst innen disse sektorene vil skape lønnsomme arbeidsplasser i alle deler av landet. Regjeringen vil videreføre arbeidet med stabile og gode rammevilkår som bidrar til bærekraftig vekst, og som samtidig ivaretar viktige miljø- og naturverdier.

Disse næringene har et betydelig vekstpotensial som kan utløses gjennom bærekraftig organisering og åpne handelsmarkeder. Regjeringen vil derfor føre en politikk som stimulerer til økt handel og markedsadgang.

Ressursene i havet vil bli en sentral del av den nye bioøkonomien og regjeringen vil derfor fremme en bærekraftig vekst i sektoren.

Opprinnelsen til farlig avfall som skal behandles/deponeres er sentrale Østlandet og Nord Europa, og fram til nå har avfallet blitt behandlet/deponert i forholdsvis nærhet av «produksjonsstedet». Kort transportavstand, erfaren mottaker har vært noen åpenbare fordeler.

Når utvalget skisserer mulige aktuelle deponiplasser er Raudsand i tidligere Nesset kommune (nå Molde kommune) en kandidat ifølge utvalget. I forhold til mulighetene til å

utvikle nasjonen videre som en sjømatnasjon og mulighetene til å oppnå Regjeringens ambisjoner på området vil vi understreke at dette er et særs dårlig forslag.

I det følgende er det satt opp en del punkter vi mener underbygger vår påstand om at Raudsand ikke er et alternativ for deponering av farlig avfall.

- ✓ Sunndalsfjorden hadde tidligere kostholds-restriksjoner pga. utslipp fra Hydro Sunndal på Sunndalsøra. Fjorden er nå i bedring, kostholds-restriksjonene er opphevet, vannmassene er rene selv om det finnes forurensede sedimenter i store deler av fjordbunnen.
- ✓ Fjorden er en nasjonal laksefjord og den nasjonale lakseelva Driva drenerer til fjorden. Driva er infisert av *Gyrodactylus salaris*, og det investeres for tiden store summer i Driva da bekjempelsesplan er iverksatt.
- ✓ Sunndalsfjorden/Tingvollfjorden har et stort potensial for marin matproduksjon, som delvis er tatt i bruk. Dette settes i spill ved en eventuell etablering av deponi.
- ✓ Majoriteten av lokalitetene i fjorden er ASC-sertifisert. Det vil si at lokalitetene er besøkt/gjennomgått av internasjonalt akkreditert personell og er miljøsertifisert (ASC – Aquaculture Stewardship Council).
- ✓ Det foregår oppdrett og sjømatproduksjon på lokaliteter svært nært det aktuelle anlegget. Næringen er bekymret for at deponiet i fjorden vil påvirke oppdrettslokalitetene negativt og gi uønskede nivåer av fremmedstoffer i fisken. Den nærmeste aktiviteten er ikke ordinært oppdrett, men oppdrett av unik avlsfisk hos AquaGen som leverer startmaterialet til omkring 50 % av den norske lakseproduksjonen.
- ✓ Det avlsprogrammet AquaGen videreforedler har sin opprinnelse i avlsprogrammet som ble startet på Sunndalsøra gjennom innsamlingen av laks fra norske elver tidlig på 1970-tallet. Historikken for programmet og tilknytningen til området gjennom produksjon på Tingvoll og Sunndalsøra har vært ubrutt gjennom snart 50 år.
- ✓ Dette avlsmaterialet har vært grunnlaget for oppdrettsnæringens suksess og karakteriseres som næringens arvesølv. Et stort forsknings- og utviklingsarbeid er investert i denne laksestammen, og vil også i fremtiden være en sterk bidragsyter til en bærekraftig næring. Avlsteknologien som benyttes og videreutvikles for sykdomsresistens, luseresistens, fôrutnyttelse, vekst, DNA-sporing er i verdensklasse.
- ✓ Området er spesielt godt egnet for produksjon av stamfisk. Stamfiskproduksjonen foregår med reduserte volum sammenlignet med ordinær lakseproduksjon og har derfor et lavere miljømessig avtrykk. Stamfiskproduksjonen i Sunndalsfjorden er skjermet med relativt god avstand til andre aktører, det har vanligvis godt

ferskvannstilsig som gir gode biologiske resultater og lavt lusetrykk. Det er vanskelig å finne andre områder som er like godt egnet for stamfiskproduksjon. Det innebærer en risiko for norsk oppdrettsnæring om en reduserer sikkerheten omkring stamfisk- og rognproduksjonen.

- ✓ Ved en eventuell etablering av et deponi for farlig avfall på Raudsand vil store fyllmasser bli dumpet i sjøen for bygging av større kaianlegg. Det er stilt spørsmål ved stabiliteten til eksisterende masser, samt at utfylling av steinmasser vil medføre oppvirvling og spredning av forurensede sedimenter. Dette vil medføre at fjorden blir uegnet for matproduksjon.
- ✓ Det er stor risiko for sigevann, samt utslipp av vann både i etableringsfasen og driftsfasen. Selv om dette samles opp, analyseres og renses så vil det være stor risiko for lekkasje til fjorden, noe som ikke kan samhandles med matproduksjon.
- ✓ På kaiområdet er det planlagt et prosesserings- og gjenvinningsanlegg. Nærhet til sjø vil øke risiko for lekkasje til sjø ved driftsproblemer, uhell og lekkasjer. Noe som vil forringe fjordens kvaliteter.
- ✓ Gjenvinningsprosessen som er tenkt brukt er ny og ikke utprøvd i storskala, noe som gjør hele prosessen usikker og som øker risikoen.
- ✓ Etablering av et nytt anlegg for håndtering av uorganisk farlig avfall bestående av mottak, behandling, gjenvinning, lagring av stabilisert masser i fjellhaller, et pukkverk, igjenfylling og tetting av rasområde ved fv. 666 (Deponi 6), samt et administrasjons- og forskningsbygg vil være særlig inngripende og påvirke omgivelsene negativt. Interessentene har ikke erfaring med denne type avfallsbehandling fra tidligere, noe som medfører usikkerhet og risiko.
- ✓ Etablering av kai og mottaksanlegg for uorganisk farlig avfall ved Raudsand; selve utfyllingsprosessen vil ta minst 18 måneder fra start til ferdig oppfylling. Det representerer ca. 330 arbeidsdager hvis hele perioden benyttes. Utfyllingsvolumet er på ca. 5 mill. tonn. Steinmassene kommer fra utsprenging i dagen (ca. 2,5 mill. tonn) og fra tunneller og to fjellhaller (2,5 mill. tonn). Dette vil være uforenlig med sjømatproduksjon i området.
- ✓ Seilingsdistansen fra Oslofjorden til Raudsand er om lag 600 nautiske mil (1100 km). Med 12 knop vil denne seilasen ta om lag 2 døgn. Fra kontinentet vil seilingstiden variere, men om lag 500 nautiske mil vil være i Norges økonomiske sone med store deler i betydelig avstand fra grunnlinjen (kysten). I forhold til mer lokal transport slik det har vært til nå, så vil risikoen øke ved større seilingsavstander og kryssing av utsatte havstrekninger.

- ✓ Samlet sett forventes 2-3 skipsanløp ukentlig. Det innebærer at omtrent 98-99 % av transporten til Raudsand er planlagt med skip. Nesten 60 % av den samlede årlige transportmengden (vekt) vil være i form av ca. 600 000 tonn flyveaske. Antall årlige anløp med slike bulkfartøy vil være om lag 65. Om lag 35 % av den årlige transporten vil være tynnssyre fraktet med kjemikalietankskip på inntil 20 000 dødvekt tonn. Antall årlige anløp med slike skip vil være om lag 50.
- ✓ På denne seilingsdistansen produseres det sjømat i størrelsesordenene ca. en halv million tonn. I tillegg kommer villfanget fisk. Dette er matproduksjon som vil være i risiko når denne type farlig avfall transporteres i nærområdet.
- ✓ Vi mener også at en eventuell etablering vil være i strid med vanndirektivet og vannforskriftens krav.
- ✓ I sum vil store produktive matproduserende sjøarealer tas ut av produksjon i overskuelig framtid, noe som er stikk i strid med Regjeringen (og Stortingets) målsetting om framtidig aktivitet i den blå åker. Det vil også være stikk i strid med målsettingen om å ta vare på arealer egnet for matproduksjon, i denne sammenheng matproduktive sjøarealer.
- ✓ En etablering vil medføre at nåværende produksjon av mat i sjøen opphører, bedriftene kan ikke lenger opprettholde forsvarlig produksjon, kundene vil ikke tolerere det, arbeidsplasser og verdiskaping vil gå tapt, og næringen i området vil bli satt tilbake.
- ✓ De to selskapene som produserer sjømat i fjorden sysselsetter 55-60 helårs arbeidsplasser i området. Totalt hadde Lerøys aktiviteter i fylket en sysselsettingseffekt på over 1300 årsverk (ringvirkninger og egne årsverk) og de handlet for over 1,7 milliarder kroner i 2018.
- ✓ Oppdrettsbedriftene i fjorden produserer ca. 12.000 tonn laks årlig i området noe som til sammenligning er omtrent like mye som den totale produksjon av hvitt og rødt kjøtt i Møre & Romsdal. I felles arealplan for sjø, som er et samarbeid mellom kommunen på Nordmøre er det tatt høyde for en videre mulighet for økt sjømatproduksjon i området gjennom avsetting av sjøarealer til formålet.
- ✓ De tre kommunen Nesset, Gjemnes, Tingvoll har fått utbetalt i overkant av kr. 14,6 millioner samlet i 2017/-18/-19. I de samme årene har M&R fylke fått utbetalt i overkant av 34 millioner kroner. I tillegg kommer selskapsskatt, eiendomsskatt og personskatt fra ansatte.

- ✓ En stor mangel ved utvalgets arbeide er etter vårt syn, at de overhodet ikke har sett på de samfunnsøkonomiske kostnadene som en eventuell etablering vil ha for eksisterende næringsliv og dets muligheter for utvikling og nyetablering av annen næringsvirksomhet.

Norsk sjømatproduksjon er en av bærebjelkene i norsk økonomi, og vi er i verdenstoppen som sjømatnasjon. Norsk Laks selges i mer enn 100 land og er en av de merkevarene som Norge internasjonalt er mest kjent for. Våre naturgitte forhold gjør oss i stand til å underbygge og oppfylle mange av FNs bærekraftsmål, noe næringen har satt på dagsordenen.

Gjennom lang tid og stor innsats har norsk sjømat opparbeidet stor troverdighet i internasjonale markeder, blant annet med bakgrunn i vår unike kyst, våre gode produksjonsforhold, rene kalde fjorder og vår dedikasjon til kvalitet og mattrygghet i hele verdikjeden. I sum anses norskekysten som noe av verdens beste farvann for produksjon av laks og ørret, og selv om det er stor diversitet i våre markeder er grunnlaget for markedstilgang ren og trygg sjømat, troverdighet og leveringsdyktighet. Skapes det usikkerhet om dette vil en få store problemer med markedstilgangen, derfor må hensynet til sjømatnæringen og dens vekstmuligheter vektlegges når myndighetene skal vurdere annen næringsaktivitet i kyst- og havområder.

Hvilke konsekvenser et deponi kan få for hvorvidt fisk fra Tingvollfjorden aksepteres brukt som grunnlag for eksport av rogn eller som mat er uklart. Vi vurderer at det er en ikke ubetydelig risiko for at kunder i noen markeder ikke vil ønske produkter med opphav i fisk som er oppdrettet i Tingvollfjorden, også uavhengig av nivå av fremmedstoffer referert til tidligere. Slike ikke tarifferte handelshindringer brukes aktivt som markedshindring i dag og en etablering som omsøkt vil etter vår oppfatning med stor sannsynlighet bli brukt mot norsk sjømateksport. I sum vil en eventuell etablering av deponi for organisk avfall/uorganisk farlig avfall som omsøkt ved Raudsand få stor negativ innvirkning på sjømatproduksjonen, og etter vår oppfatning vil en etablering av et deponi være uforenlig med sjømatproduksjon i området.

Med vennlig hilsen

Geir Ove Ystmark (sign.)
Administrerende direktør

Knut A. Hjelt (sign.)
Regionsjef havbruk midt